

Gebiedsuitwerking duurzame Glastuinbouw Werkagenda 2019-2020

&FLUX BV
3016 BE Rotterdam
Van Vollenhovenstraat 15
Pakhuis 22

T +31 6 102 538 85
E petrus@bloc.nl
W www.bloc.nl

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

Dit rapport is tot stand gekomen in het kader van het programma Kas als Energiebron, het innovatie- en actieprogramma van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en Glastuinbouw Nederland". Daarbij heeft de volgende begeleidingsgroep haar medewerking verleend, waarvoor wij hen danken;

Piet Broekharst, (Glastuinbouw Nederland), Hans van den Berg (Glastuinbouw Nederland), Jolanda Mourits (LNV), Menno Laan en Peter Bell (Greenport West-Holland/provincie Zuid-Holland/gemeente Pijnacker-Nootdorp), Roberto Verkooijen en Bas Wolfswinkel (Greenports Aalsmeer en NHN/provincie Noord-Holland), Bas Rempelberg (Greenport Venlo/provincie Limburg), Jolanda Heistek en Rutger Lommerse (Greenports Nederland).

Samenvatting

De Glastuinbouw Klimaatneutraal in 2040. Dat is de ambitie van Greenports NL en daarover zijn in het Klimaatakkoord en het Tuinbouwakkoord afspraken gemaakt. Daarvoor moet op 1 januari 2021 in ieder glastuinbouwgebied een visie zijn vastgesteld over hoe de route naar klimaatneutraal vorm krijgt. Er is een uitgebreide nulmeting uitgevoerd. In veel gebieden wordt hard gewerkt aan projecten en plannen maar van een visie op klimaatneutraal is nog praktisch nergens sprake. Ondernemers moeten geholpen worden bij het maken van plannen en overheden bij het inbedden van die plannen in visies en beleid. Daarvoor is een werkprogramma opgesteld waarin formats worden aangeboden, pilots worden ontwikkeld, inbedding in Regionale Energie Strategieën wordt voorbereid en waarin rollen en verantwoordelijkheden worden toebedeeld. Het werkprogramma 2019-2020 zorgt er zo voor dat aan de afspraken uit het klimaatakkoord wordt voldaan.

Inleiding

Dit werkprogramma is de uitwerking van de afspraken over de gebiedsgerichte verduurzaming van de Nederlandse glastuinbouw onder het Klimaat- en Tuinbouwakkoord en dient als leidraad voor het halen van de duurzaamheidsdoelen die hierin zijn gesteld. Het werkprogramma is opgesteld na een verkennende fase waarvan de conclusies in dit werkprogramma zijn verwoord. Zoals vermeld in het klimaatakkoord, is de ambitie van de glastuinbouw om de CO₂-emissie te reduceren tot 2,2 Mton op jaarbasis in 2030, resulterend in een totale CO₂-reductie van 3,5 Mton ten opzichte van het gemiddelde emissieniveau in de periode 2015-2017. Voorts is het de ambitie van de glastuinbouwsector in 2040 klimaatneutraal te zijn. Afgesproken is dat er voor 1 januari 2021 in alle glastuinbouwgebieden een verduurzamingsplan moet liggen die leidt tot een klimaatneutraal glastuinbouwgebied zoals vermeldt staat in artikel C4.6.s van het klimaatakkoord (Klimaatakkoord, 2019);

1- Uiterlijk op 1 januari 2021 heeft Greenport NL in alle regio's met glastuinbouw een gebiedsvisie opgesteld waarin de ontwikkeling naar een klimaatneutrale energievoorziening is vastgesteld met een vertaling naar 2030 inclusief ruimtelijke ordening, onder- en bovengronds ruimtebeslag en versnelling van de ontwikkeling van businesscases voor de voorziening van CO₂, warmte en elektra.

2- Het resultaat van de gebiedsvisies wordt door de betrokken regionale overheden integraal betrokken bij de (uitvoering van de) RES. Betreffende regionale Greenports dragen er zorg voor dat de informatie die nodig is voor het RES-proces voorhanden is. Decentrale overheden zijn tevens verantwoordelijk voor de verankering van de ontwikkelde gebiedsaanpak en acties voor de duurzame energievoorziening en de modernisering in onder meer omgevingsvisies, RO-beleid en vergunningenbeleid.

3- Greenport NL benoemt de benodigde acties die worden opgepakt door ieder van de samenwerkende partijen waartoe zij de benodigde mensen, middelen, financiën en werkorganisaties inzetten en de noodzakelijke bevoegdheden en onderlinge aansturing regelen die leiden tot bindende samenwerking en afspraken binnen de gebiedsaanpak.

Netwerkanalyse

Constateringen

Gedurende de verkennende fase hebben wij kunnen constateren dat er in veel glastuinbouwgebieden grote stappen worden gezet. In het bijzonder in de Greenports West-Holland, Noord-Holland Noord, Gelderland, Venlo en Aalsmeer. Iedere verduurzamingsstap is er een die toegejuicht mag (en moet) worden. Uit de netwerkanalyse bleek tevens dat ondernemerschap de sleutel is voor verduurzaming. Met name bedrijven als ECW, Etriplus, ETP en OCAP blijken in staat ontwikkelkracht en middelen te organiseren die leiden tot grote verduurzamingsstappen. Daarnaast zijn gemeenten en provincies binnen een aantal van de Greenports zeer actief.

Het is van groot belang dat ondernemers bewust worden gemaakt van de financiële (-en milieukundige) voordelen van verduurzaming. Gezonde ondernemingen met visie én ondernemerschap zijn cruciaal bij het verduurzamen van de sector. Wij constateren dat het gevestigd zijn in aaneengesloten gebieden, vaak binnen de Greenports (in het bijzonder West-Holland, Noord-Holland Noord, Gelderland, Venlo en Aalsmeer) veel baten met zich meebrengt. Zo is er meer beschikbaarheid van organiserend vermogen en is er meer toekomstperspectief voor het bedrijf waardoor het aantrekkelijker is om te investeren. In de Greenports is het verduurzamingsperspectief daarmee het gunstigst. In deze gebieden nemen bedrijven en overheden vaker hun verantwoordelijkheid dan er buiten, al is er ook in de Greenports nog veel te winnen.

Buiten de Greenports is het minder eenduidig zeggen wie de verduurzaming trekt – soms zijn het tuinders, soms is het Glastuinbouw Nederland, soms zijn het adviseurs en soms is er niemand die het eigenaarschap omarmt. Het zijn uiteindelijk de tuinders die zorgen voor de investeringsdynamiek, vaak in combinatie met modernisering. Naast tuinders en overheden spelen energiebedrijven een grote rol bij de verduurzaming van de energievoorziening. Afhankelijk van het gebied leggen zij warmtenetten aan en realiseren aardwarmtebronnen of andere energievoorzieningen.

Rol gemeenten

Gemeenten spelen verschillende rollen. Er zijn gemeenten die voortvarend de verduurzaming van de energievoorziening oppakken (bv. Gemeenten in Westland en Oostland). Andere gemeenten spelen nu nog zeker buiten de Greenports, een (soms zelfs) bijzonder marginale rol. Dat geldt overigens ook voor een aantal gemeenten binnen de Greenports, nog niet overal is het beginsel 'Greenport' binnen gemeenten toegeëigend.

In veel gevallen wordt er wel gewerkt aan duurzame (voordelige) oplossingen voor CO2 en warmte, van visie op een route naar Klimaatneutraal is in veel gevallen nog geen sprake. Dat is voor veel gebieden ook onmogelijk omdat het volledig klimaatneutraal maken nog niet concreet te maken is. Daarom wordt de focus gelegd op maatregelen die nu wel uitvoerbaar zijn. Deze hebben het vaakst betrekking op de basislast warmte- en CO2 voorziening. Verdere visievorming zou met de juiste betrokkenheid van de gemeenten in het kader van warmte/energie transitieplannen opgepakt of ondersteund kunnen worden.

Afspraak 1; Gebiedsvisies voor alle regio's

Inventarisatie

Er is een vragenlijst opgesteld die per gebied ingevuld kan worden (bijlage 1). De vragenlijst geeft inzicht in de karakteristieken van de gebieden, wie de trekkers zijn op het gebied van verduurzaming en wat de concrete plannen voor realisatie en visies waarin deze worden ingebed zijn op het gebied van warmte, CO2 en elektra.

Tijdens het bepalen van de scope werd duidelijk dat het komen tot een goede definitie van een 'gebied' erg lastig is. Iedere definitie van 'gebied' heeft voor- en nadelen. In overeenstemming met de begeleidingsgroep is er voor gekozen om het areaal per gemeente te nemen, met als manco dat in één gemeente verschillende gebieden kunnen liggen die compleet verschillend kunnen zijn qua dynamiek en karakter. Redenen voor het kiezen van deze indeling zijn onder andere de goede aansluiting bij de RES en andere inventarisatie instrumenten zoals die van PBL. De resultaten van de inventarisatie zijn samen gevat en weergegeven in bijlage 2 (leeswijzer en Excel).

Format voor de gebiedsvisie

We maken in de gebiedsuitwerking een onderscheid tussen visies en plannen. Plannen gaan over realisatie (vaak door ondernemers) en deze worden ingebed in visies. Visies worden doorgaans door overheden opgesteld en geven aan hoe een gebied op weg gaat naar een klimaatneutrale energievoorziening richting 2030 met een doorkijk naar 2040;

- Inzicht in energievraag (elektra, warmte, co2)
- Inzicht in aanbod van duurzame energie (wind, zon, aardwarmte, WKO)
- Inzicht in energiebesparing
- Inzicht in gebiedsontwikkelingen (meer of minder glastuinbouw)
- Welke toekomstige energiemix is nodig voor invulling van de energievraag
- Welke ruimtebeslag (onder/bovengronds) neemt de energiemix in
- Welke netwerken zijn nodig en welke moeten verzwaard worden.
- Afstemming met de gemeente en andere stakeholders (RES en Warmte transitievisie gemeente)
- Wie is eigenaar van de te nemen maatregelen
- Welke maatregelen worden tot 2030 uitgevoerd met betrekking tot ruimtelijke ordening, onder- en bovengronds ruimtebeslag en versnelling van de ontwikkeling van businesscases voor de voorziening van CO2, warmte en elektra.

Focus

De focus van de Gebiedsuitwerking ligt op de gebieden, niet op maatregelen op bedrijfsniveau in de kas. Hier zijn andere regelingen en programma's voor. Uiteraard bepaalt wat er op bedrijfsniveau gebeurt voor een belangrijk deel wat er verder in het gebied moet gebeuren. De Gebiedsaanpak en de bedrijfsmaatregelen moeten daarom in samenhang worden ontwikkeld.

Afspraak 2; Inbedding in de RES

Aansluiting glastuinbouw en RES

Om een goed beeld te krijgen van de RES in de praktijk is er besloten om de RES-ateliers bij te wonen in Noord-Holland. Aan de hand van de bijgewoonde ateliers in Noord-Holland en terugkoppelingen van de RES-ateliers in Zuid-Holland concluderen wij dat de glastuinbouw op heel verschillende manieren wordt meegenomen in de RES. Zo ligt de focus in Noord-Holland nagenoeg volledig op de gebouwde omgeving waardoor glastuinbouw buiten de scope valt. Dit in tegenstelling tot Zuid-Holland (MRDH), hier is de glastuinbouw wel meegenomen - al zij het op een hoog abstractieniveau. In Gelderland is de glastuinbouw ook integraal onderdeel van de RES. De laatste inzichten (handreiking RES, oktober 2019) laten zien dat op landelijk niveau meer gestuurd gaat worden op het meenemen van andere gebruiksfuncties (dus ook de glastuinbouw) in de scope.

Aanpak

Aan de hand van bovenstaande informatie is de conclusie getrokken dat de glastuinbouw in het huidige RES proces het beste kan worden meegenomen door na het afronden van de inventarisatie van alle gebieden de resultaten aan te bieden aan de relevante RES-managers. Op deze manier kunnen de RES-managers in kwestie de informatie één op één overnemen. Belangrijk is wel dat de afzonderlijke gemeenten ook deze informatie ontvangen ten behoeve van hun inbreng in de RES. De gemeenten moeten deze informatie immers eigen maken en zelf verwerken in hun processen.

Timing

De regio's ronden de concept RES in het voorjaar af, waarna er een 'rijks appreciatie' plaats vindt. In de tweede helft van 2020 kan de informatie over de glastuinbouw vervolgens worden opgenomen zodat zij onderdeel kan uitmaken van de definitieve RES per regio.

Middelen

Omdat de scope van de RES steeds breder wordt en ook andere gebruiksfuncties dan de gebouwde omgeving meeneemt en dit naar verwachting ook voor de hieraan gerelateerde warmte transitieplannen gaat gelden, lijkt er een mogelijkheid te ontstaan om de middelen van het ministerie van BZK in het kader van de warmte transitieplannen hiervoor aan te wenden.

Afspraak 3; Benodigde acties

Inventarisatie verduurzamingsplannen en visies per gemeente

De van juni tot en met september 2019 uitgevoerde inventarisatie leidt tot de volgende conclusies;

- In lang niet alle gemeenten, zeker buiten de Greenports, bestaat een beeld van plannen en/of visies op het gebied van verduurzaming van de glastuinbouw;
- In geen enkele gemeente is een samenhangende visie op de verduurzaming zoals afgesproken in het Klimaatakkoord, al zijn er in veel gemeenten, zeker in de Greenports, wel veel van de bouwstenen voor zo'n visie aanwezig;
- Veel gemeenten en ondernemers moeten dus nog een inhaalslag maken met zowel de plannen voor uitvoering als de visies waarin deze worden ingebed;
- In de gebieden waar er een visie is op duurzame verwarming dekt deze oplossing vaak nog niet de basislast warmtevraag voor het gebied en is het niet duidelijk of deze oplossing tijdig af zal zijn. Midden- en pieklast zijn meestal nog niet in scope. Eenzelfde trend laat zich zien voor CO2 en elektriciteit. Uit verder onderzoek moet blijken of deze getallen voor alle glastuinbouwgebieden geldt.

Voor het behalen van de gestelde doelstellingen in het klimaatakkoord zullen de volgende acties moeten worden uitgevoerd:

- Inrichten van een samenwerking binnen Greenports NL om de Gebiedsuitwerking te coördineren;
- Doorgaande inventarisatie van de gebieden inclusief updates;
- Het bijwerken van de format voor gebiedsvisie en verduurzamingsplan zodat binnen alle gebieden met een hanteerbaar format wordt gewerkt;
- Het opstellen van een planning met mijlpalen voor de gemeenten;
- Het per gebied in kaart brengen van meekoppelkansen en bedreigingen op het gebied van verduurzamingsmaatregelen;
- Het realiseren van een kaart met daarin alle glastuinbouwgebieden, de verduurzamingsfase en op welke oplossingen er wordt gestuurd, aansluitend aan <https://regionale-energiestrategie.nl/toolbox/analysekaarten+np+res/default.aspx>;
- Het aansluiten van de inventarisatie op de (PBL) doorrekeningen van het Klimaatakkoord;
- Het borgen van een landelijke dekking van alle glastuinbouwgemeenten in de inventarisatie;
- Het (via de gemeenten) inbedden van de visies en de plannen in de RES, warmte transitievisies en gebiedsvisies.

Realiseren van eigenaarschap

Na inventarisatie van de huidige verduurzaming van de glastuinbouw in Nederland constateren wij dat er een op veel plekken een gebrek aan eigenaarschap heerst. In veel gemeenten en glastuinbouwgebieden is er geen specifiek team of persoon die 'verantwoordelijk' is voor (het verduurzamen van) de glastuinbouw. Ondernemers zien geen mogelijkheden of zijn daar niet mee bezig. Veel gemeenten zijn niet op de hoogte van de ontwikkelingen en opgaven van de glastuinbouwgebieden. Ook geven enkele gemeenten aan dat (de verduurzaming van)

glastuinbouw niet hoog op het lijstje van prioriteiten staat. Op RES-niveau doet zich eenzelfde probleem voor, een gebrek van kennis over de glastuinbouw sector leidt hier tot het meenemen van glastuinbouw in hoog abstractieniveau of het nagenoeg volledig ontbreken van de glastuinbouwsector. Het gebrek aan kennis is voor een belangrijk deel te wijten aan het ontbreken van een overzicht van de benodigde informatie betreffende het gebruik van energie, CO2 en warmte in de glastuinbouw.

Uit de inventarisatie blijkt tevens dat de glastuinbouw sector per gemeente op een andere afdeling wordt bediend. Zo valt de glastuinbouwsector bij de ene gemeente onder milieu en bij de andere gemeente binnen ruimtelijke ordening. Dit leidt op regionale schaal tot verschillen in de manier waarop op duurzaamheid in de glastuinbouw wordt gestuurd.

Voor de uitvoering van de afspraken met betrekking tot de Gebiedsuitwerking wordt binnen Greenports Nederland en onder het Transitiecollege een coördinerend overleg georganiseerd. Vanuit de Gebiedsuitwerking wordt contact gelegd met RES managers om hen te informeren over de concrete informatie die gegenereerd wordt voor de glastuinbouw. Het zijn echter de gemeenten die deze informatie in de RES moeten verwerken. De informatie zelf zal dan ook aan de gemeenten worden aangeboden met de vraag deze te verwerken in de RES. Parallel daaraan zal in veel gebieden nog gewerkt moeten worden aan een visie op de verduurzaming. Ook hier hebben gemeenten een belangrijke rol in het kader van de warmte transitieplannen. Let wel, in de Greenports dragen de duurzaamheidsmanagers idealiter de verantwoordelijkheid voor dit proces, al is dat nog nergens geformaliseerd. In de provincies Brabant en Limburg zou dit via de provincies moeten worden georganiseerd omdat daar veel kleinschalige gebieden liggen en een generieke aanpak helpt.

De volgende acties moeten worden uitgevoerd binnen Greenport Nederland:

- Inventariseren wie verantwoordelijkheid voor coördinatie van de verduurzaming per gemeente op zich kan nemen;
 - o Inventariseren wie er momenteel verantwoordelijk op zich neemt (if anyone);
 - o Met hulp (van bijvoorbeeld Glastuinbouw Nederland) verankeren van de coördinatie en de organisatie van de visies in de gebieden waar dat nog niet is geregeld door het instellen van een brede werkgroep en organisatie van de tuinders. (zie voorbeelden Westland en Oostland)
- Het monitoren van de totstandkoming van de gebiedsvisies per gemeente, signaleren van knelpunten en waar nodig ondersteuning van de gebieden.
- Kennisproject energietransitie glastuinbouw voor ambtenaren (in de vorm van een cursusmiddag of eventueel meerdere dagdelen); KaE kan dit faciliteren qua inhoudelijke invulling.
- Gerichte pilots in enkele gebieden waar het activeren van het glastuinbouwcluster nog niet van de grond is gekomen. Pionieren met het activeren, zoeken naar manieren.
- Gerichte pilots in gebieden waar al wel een goede aanzet ligt voor een gebiedsvisie of plan, maar de verbinding met de gemeente en/of omgeving nog witte vlek is.
- Bij een gebrek aan eigenaarschap wordt in het coördinerend overleg voor de Gebiedsuitwerking besproken hoe dat eigenaarschap tot stand kan komen.
- Verankering gebiedsvisie Glastuinbouw als rand voorwaarde bij het opstellen van de warmte transitievisies.

Eindrapportage

Met inventarisatie in de hand en een duidelijk beeld van waar alle glastuinbouwgebieden staan op het gebied van verduurzaming zal Greenport Nederland per eind 2020 een document opstellen op basis van het werkprogramma. In deze rapportage wordt duidelijk in hoeverre Greenports Nederland invulling heeft kunnen geven aan haar afspraak onder het Klimaat- en Tuinbouwakkoord. We geven de eindrapportage al eind 2019 vorm en maken voor ieder overleg een update zodat duidelijk is hoe ver we staan met de uitvoering van het werkprogramma.

Eenvoudig gezegd: de afspraak is dat alle glastuinbouwgebieden in Nederland per 1 januari 2021 beschikken over een visie op de verduurzaming van het gebied. De Gebiedsuitwerking coördineert deze afspraak en rapporteert over de voortgang. Voor aaneengesloten glastuinbouwgebieden geldt dat ondernemers, vaak ondersteund door Glastuinbouw Nederland en Greenport organisaties, tot plannen voor de verduurzaming en de uitvoering daarvan komen. Greenports, provincies en gemeenten kunnen ondernemers daarbij (ook financieel) ondersteunen en verankeren de visies in beleidsdocumenten zoals warmte transitieplannen en de RES.

De volgende activiteiten moeten worden uitgevoerd:

- Het opstellen van een format eindrapportage waarin regelmatig gerapporteerd wordt over de afspraken in het klimaat- en tuinbouwakkoord;
- Leidraad voor het behalen van de verduurzamingsdoelstellingen (zie ook hoofdstuk 1).

Inspanningen en kosten

De hier beschreven inspanningen zullen een substantiële inspanning vergen van Greenports, gemeenten, provincies en ondernemers. Op dit moment is daar geen concrete begroting voor beschikbaar. In de volgende fase, op te pakken door Greenport Nederland, zal dat in beeld gebracht worden, inclusief de (mogelijke) dekking van de kosten hiervoor.

Governance en aansturing

De belangrijkste conclusie blijft dat sturing op de verduurzaming van de glastuinbouwgebieden op een zo laag mogelijk niveau moet blijven liggen, met zoveel mogelijk kennis van zaken en de maximaal mogelijke hoeveelheid eigenaarschap. Opschalen alleen daar wanneer dat nodig is om de energievoorzieningen mogelijk te maken (bv restwarmtenetten). De gebiedsuitwerking ondersteunt en stelt deze 'eigenaars' in staat het verduurzamingswerk optimaal tot uitvoering te brengen. Naast de tuinders zal per gebied ook de gemeente en eventueel energiebedrijven een rol spelen. De tuinders staan centraal omdat zij uiteindelijk bepalen welke duurzame energie zij willen afnemen en/of zij deze energie lokaal willen opwekken. Uitgangspunt is dat de gebieden zelf de visie opstellen en de interne governance optuigen.

Gemeenten spelen een belangrijke rol omdat zij in hun omgevingsvisie de ruimtelijke mogelijkheden vastleggen voor duurzame energievoorzieningen in hun gemeente en de uiteindelijke uitvoering van de Regionale Energiestrategie voor haar grondgebied. Gemeenten moeten voor het eind van 2021 een warmte transitievisie op stellen. Het is aanbevelingswaardig om de gebiedsvisie voor de glastuinbouw hierin te integreren dan wel parallel laten lopen zodat de gemeente integraal energiebeleid kan vaststellen. Vaststelling door de gemeente is noodzakelijk om voldoende draagvlak te creëren en de uitvoerbaarheid te vergroten.

Glastuinbouw Nederland, LNV, EZK, provincies, gemeenten, Greenports en maatschappelijke organisaties formeren een landelijk transitiecollege Kas als Energiebron. Het transitiecollege neemt de verantwoordelijkheid voor realisatie en borging van het CO₂-doel 2030 en de bijbehorende afspraken in het Klimaatakkoord. De taken en verantwoordelijkheden van de leden van het transitiecollege zijn verbonden aan de afspraken in het Klimaatakkoord.

De onder de noemer van Greenport NL samenwerkende partijen zijn verantwoordelijk voor het onderdeel gebiedsaanpak uit de klimaatakkoordafspraken, hetgeen tevens onderdeel is van het Tuinbouwakkoord.

In de verschillende sporen, dus ook in deze gebiedsuitwerking, behouden alle partners hun eigen rol en verantwoordelijkheid. Er is dus sprake van netwerksturing, niet van hiërarchische sturing. Dit betekent dat de gebiedsuitwerking een omgeving blijft waarin gemeenten, Greenports, provincies, ondernemers en anderen allemaal hun eigen verantwoordelijkheid behouden. De coördinerende en organiserende verantwoordelijkheid ligt in de eerste plaats bij de Greenport organisaties. Het is cruciaal dat zij hiervoor de juiste middelen hebben. Voor kleinere en versnipperde glastuinbouwgebieden buiten Greenports zou de coördinerende verantwoordelijkheid bij de provincies moeten liggen (in casu Brabant en Limburg). Bij de enkelvoudige gebieden zoals in Friesland en Drenthe zou de coördinerende verantwoordelijkheid bij de gemeenten moeten liggen. Het realiseren van dergelijk eigenaarschap moet dan wel bestuurlijk worden geregeld door Greenports Nederland.

De uitvoering van de afspraken uit het Klimaatakkoord vergt veel werk. Dat werk is in veel gevallen nog niet in begrotingen van overheden opgenomen. Er worden al wel veel middelen vanuit de Greenports en de overheden georganiseerd. In het voorjaar van 2020 zal hierover wel helderheid moeten ontstaan om te voorkomen dat de afspraken niet kunnen worden nageleefd.

Aanbevelingen

Een kaart met alle gebieden en hun plannen

Tijdens de inventarisatie constateerden wij dat er geen kaart bestaat waarin alle Nederlandse glastuinbouwgebieden zijn opgenomen. In plaats daarvan is er voor gekozen om te werken met een land dekkend Excel bestand. Dat is wat ons betreft niet handig. Juist een interactieve kaart waarop niet alleen de stand van zaken met betrekking tot verduurzaming, maar ook bijvoorbeeld herstructurering, waterbeheer en dergelijke zou een schat aan stuurinformatie opleveren. Bij voorkeur aan te sluiten bij de kaarten die in RES-verband zijn/worden ontwikkeld zie <https://regionale-energiestrategie.nl/toolbox/analysekaarten+np+res/default.aspx>

Kwantitatieve informatie

Gedurende de inventarisatiefase is de vraag naar concrete kwantitatieve informatie toegenomen. Dat vraagt om een evaluatie van de vragenlijst, zodanig dat deze makkelijk kan aansluiten op monitoring die plaats gaat vinden in het kader van het Klimaatakkoord. De wijze van monitoring is echter nog niet duidelijk. Zodra daar helderheid over komt kan binnen Greenports Nederland besloten worden over de aansluiting.

Bijlage 1 Inventarisatie visies en plannen verduurzaming

1. Wat is uw naam en functie?
2. Wat is de naam van het glastuinbouwgebied (per glastuinbouwgebied 1 formulier invullen)?
3. In welke gemeente(n) bevindt het gebied zich?
4. Wie zou u identificeren als trekkers van de verduurzaming van uw gebied?
5. Is er een bedrijvenvereniging actief in het gebied en wie is daarvan de contactpersoon?

Deel 1: Inventarisatie grondgebruik

6. Wat is de grootte van het teeltoppervlak in hectares?
7. Welk percentage hiervan is potplant? (overslaan indien niet van toepassing)
8. Welk percentage hiervan is snijbloem? (overslaan indien niet van toepassing)
9. Welk percentage hiervan is belichte groente? (overslaan indien niet van toepassing)
10. Welk percentage hiervan is onbelichte groente? (overslaan indien niet van toepassing)

Deel 2: Huidig verbruik per jaar indien bekend

11. Wat is het huidige warmtegebruik per jaar in GJ?
12. Wat is uw huidige CO₂-gebruik per jaar in kton?
13. Wat is uw huidige gebruik van elektriciteit in MWh?

Deel 3: Beeld van Verduurzaming, van het gas af

14. Is er een beeld van de manier waarop het gebied duurzaam verwarmd gaat worden?
15. Is er een beeld van de manier waarop het gebied aan alternatieve CO₂ gaat komen?
16. Is er een beeld van de manier waarop het gebied aan alternatieve elektriciteit gaat komen?
17. Stelt de gemeente een energie transitie beleid op waar de glastuinbouw in is meegenomen?

Deel 4: Alternatieve opties warmte

18. Op welke manier gaat u in alternatieve warmte voorzien?
19. Dekt deze oplossing de basislast warmtevraag voor het gebied in 2030?
20. Dekt deze oplossing de pieklast warmtevraag voor het gebied in 2030?
21. In welke fase bevinden de plannen zich (initiatief/voorbereiding/uitwerking/operationeel)
22. Wanneer verwacht u dat de plannen voor uw alternatieve warmte bron gerealiseerd zijn? (overslaan indien niet van toepassing)

Deel 5: Alternatieve opties CO₂

23. Op welke manier gaat u in alternatieve CO₂ voorzien?
24. Dekt deze oplossing de basislast CO₂ vraag voor het gebied in 2030?
25. Dekt deze oplossing de pieklast CO₂ vraag voor het gebied in 2030?
26. In welke fase bevinden de plannen zich (initiatief/voorbereiding/uitwerking/operationeel)
27. Wanneer verwacht u dat de plannen voor uw alternatieve CO₂ gerealiseerd zijn? (overslaan indien niet van toepassing)

Deel 6: Alternatieve opties elektriciteit

28. Op welke manier gaat u in alternatieve elektriciteit voorzien?
29. Dekt deze oplossing de basislast elektriciteit vraag voor het gebied in 2030?
30. Dekt deze oplossing de pieklast elektriciteit vraag voor het gebied in 2030?
31. In welke fase bevinden de plannen zich (initiatief/voorbereiding/uitwerking/operationeel)
32. Wanneer verwacht u dat de plannen voor uw alternatieve elektriciteit gerealiseerd zijn? (overslaan indien niet van toepassing)

Deel 7: overig

- Ziet u obstakels in het uitvoeren van de hierboven vernoemde verduurzamingsprojecten?
- Verwacht u iets van Greenports Nederland bij het overwinnen van die obstakels?
- Werkt u momenteel samen met uw gemeente? Zo ja, wat verwacht u van uw gemeente?

Bijlage 2 leeswijzer excel tabel inventarisatie

De bijgevoegde Excel tabel is het resultaat van de door BLOC afgenomen enquête, deze is naar ruim 127 personen gestuurd die betrokken zijn bij de glastuinbouw in zijn/haar gemeente. De tabel is uiteindelijk ingevuld door 40 personen verspreid over 33 gemeenten. De vragen zijn opgenomen in bijlage 1.

NB we maken steeds het onderscheid tussen plannen voor realisatie en visies waarin die plannen worden ingebed.

In de tabel worden drie verschillende icoontjes gebruikt om aan te geven of er een visie aanwezig is op het gebied van warmte, CO2 of energie. Verder wordt er met een kleurcode aangegeven hoe ver de glastuinbouw per gemeente is met het realiseren van de plannen en hoeveel ondersteuning de gemeente en de ondernemers in de desbetreffende gemeenten kunnen gebruiken bij het realiseren van de plannen. De kleur groen geeft aan dat de gemeente en ondernemers geen ondersteuning nodig hebben voor de realisatie van de plannen. Geel geeft aan dat de gemeente en de ondernemers ondersteuning kunnen gebruiken bij het realiseren van de plannen. Tenslotte geeft de kleur rood aan dat er geen plannen aanwezig zijn. Waar deze ondersteuning vandaan komt hangt af van wie eigenaarschap draagt in het gebied, ook dit is af te lezen in de tabel. Hieronder een uitleg hoe de tabel moet worden gelezen aan de hand van drie voorbeelden.

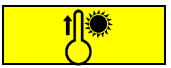

Voorbeelden

Tabel 1, voorbeeld 1: Hollands Kroon

Gemeente	Provincie	Res-regio	Cluster	Visie warmte	Visie CO2	Visie elektra
Hollands Kroon	Noord-Holland	Noord-Holland Noord	Noord-Holland Noord			

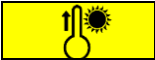
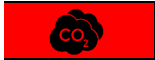

In dit geval geldt voor gemeente Hollands Kroon dat er een visie is op het gebied van warmte, CO2 en elektra. Voor de realisatie van de plannen op het gebied van warmte en CO2 is geen ondersteuning nodig (in dit geval zijn de plannen hier al operationeel). Voor het realiseren van de plannen op het gebied van elektra is wel ondersteuning nodig.

Tabel 2, voorbeeld 2: Lansingerland

Gemeente	Provincie	Res-regio	Cluster	Visie warmte	Visie CO2	Visie elektra
Lansingerland	Zuid-Holland	Rotterdam-Den Haag	West-Holland			

In Lansingerland is te zien dat er een visie is op het gebied van warmte en CO2. Verder ontbreekt er een visie op het gebied van elektra. Het realiseren van de plannen op het gebied van warmte behoeft ondersteuning. Voor de realisatie van de plannen op het gebied van CO2 is geen ondersteuning nodig.

Tabel 3, voorbeeld 3: Venlo

Gemeente	Provincie	Res-regio	Cluster	Visie warmte	Visie CO2	Visie elektra
Asten	Noord-Brabant	Metropoolregio Eindhoven	-			

In het geval van Venlo is af te lezen dat er een visie is op het gebied van warmte en CO2 en er een visie ontbreekt op het gebied van elektra. Het realiseren van de plannen op het gebied van warmte heeft ondersteuning. Op het gebied van CO2 is er een visie opgesteld maar ontbreekt het aan een plan voor het realiseren van de visie.

Tabel 4, Legenda Excel Sheet

	Visie op het gebied van warmte aanwezig
	Visie op het gebied van CO2 aanwezig
	Visie op het gebied van elektriciteit aanwezig
	Geen ondersteuning nodig voor realisatie plannen
	Ondersteuning nodig voor realisatie van plannen
	Plannen voor het realiseren van de visie ontbreken.